

*Шевченко О. С., Говардовська О. О.,
Погорськова О. О., Степаненко Г. Л.,
Овчаренко І. А., Малахова Д. О.*

Харківський національний медичний університет
**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙ У ДИСТАНЦІЙНОМУ РЕЖИМІ:
ПОГЛЯД СТУДЕНТІВ**

Отитування студентів медичних факультетів, присвячене лекціям у дистанційному навчанні, показало що близько 70 % здобувачів вважають змішану форму навчання ефективною. При цьому, традиційна лекція в дистанційному форматі не задовільняє більше половини студентів, а більше 40 % вважають лекційний формат застарілим. Виявлено, що для максимального зацікавлення студентів лекції мають бути збагачені клінічними прикладами, у тому числі, заснованими на особистому досвіді лектора, а також наповнені корисними сучасними знаннями, які важко знайти в навчальній літературі. Презентація лекції також має важливе значення, наприклад, більше 50 % студентів вважають себе візуалами за типом сприйняття інформації, а отже при підготовці лекцій слід значну увагу приділяти оформленню візуального ряду. Необхідно враховувати, що оформлення та структура лекції мають бути зручними для сприйняття з різних гаджетів, оскільки близько половини студентів переглядають лекції зі смартфонів. На погляд студентів, покращити онлайн-формат лекцій можливо за допомогою асинхронного їх проведення, при використанні відеозаписів. Таким чином, практично-орієнтовані курси відео-лекцій сприятимуть підвищенню залученості у навчання та мотивації студентів до вивчення дисципліни.

Ключові слова: *лекція, змішане навчання, дистанційне навчання, студентоцентроване навчання, анкетування.*

Опрос студентов медицинских факультетов, посвященный лекциям в дистанционном обучении, показал, что около 70% соискателей считают смешанную форму обучения эффективной. При этом традиционная лекция в дистанционном формате не удовлетворяет более половины студентов, а более 40% считают лекционный формат устаревшим. Выявлено, что для максимального интереса студентов лекции должны быть обогащены клиническими примерами, в том числе основанными на личном опыте лектора, а также наполнены полезными современными знаниями, которые трудно найти в учебной литературе. Презентация лекции также имеет важное значение, например более 50% студентов считают себя визуалами по типу восприятия информации, а следовательно при подготовке лекций следует уделять значительное внимание оформлению визуального ряда. Необходимо учитывать, что оформление и структура лекции должны быть удобны для восприятия с разных гаджетов, поскольку около половины студентов просматривают лекции со смартфонов. По мнению студентов, улучшить онлайн-формат лекций возможно с помощью асинхронного их проведения при использовании видеозаписей. Таким образом, практически ориентированные курсы видео-лекций будут способствовать повышению вовлеченности в обучение и мотивации студентов к изучению дисциплины.

Ключевые слова: *лекция, смешанное обучение, дистанционное обучение, студентоцентрированное обучение, анкетирование.*

A survey of medical students on distance learning lectures showed that about 70% of applicants consider blended learning to be effective. At the same time, the traditional lecture in the distance format does not satisfy more than half of the students, and more than 40% consider the lecture format obsolete. It was found that for the maximum interest of students lectures should be enriched with clinical examples, including those based on the personal experience of the lecturer, as well as filled with useful modern knowledge that is difficult to find in the educational literature. The presentation of the lecture is also important, for example, more than 50% of students consider themselves visuals by type of perception of information, and therefore in the preparation of lectures should pay close attention to the design of the visual series. It should be borne in mind that the design and structure of the lecture should be easy to perceive from different gadgets, as about half of students view lectures from smartphones. In the opinion of students, it is possible to improve the online format of lectures by conducting them asynchronously, using videos. Thus, practice-oriented courses of video lectures will increase the involvement in learning and motivation of students to study the discipline.

Key words: *lecture, blended learning, distance learning, student-centered learning, questionnaire.*

В умовах зміни освітньої парадигми традиційний патерналістичний формат лекцій не відповідає сучасним вимогам і потребує заміни. Зараз нашими студентами є так зване покоління «Z», яке є набагато більш технічно розвиненим, ніж попередні покоління, і потребує диджиталізації освіти [4, с. 55-57; 2, с. 4]. Крім того, принципи андрагогіки вимагають від викладача поваги до своїх студентів як до дорослих особистостей та використання оптимального режиму навчання для них [1, с. 3; 3, с. 444]. Зміна підходів до навчання повинна відбуватися з урахуванням побажань студентів і створювати найбільш зручні умови для засвоєння навчального матеріалу.

Саме тому **метою** цієї роботи було проаналізувати ставлення студентів до проведення лекцій у дистанційному форматі та виявити їхні пропозиції щодо покращення методики проведення лекцій.

Матеріали і методи. Для проведення дослідження було створено авторську анкету, що складалася з 25 запитань, присвячених актуальним питанням лекції, як форми навчання, та особливостям її ведення в дистанційному форматі. Було опитано 196 вітчизняних студентів медичних факультетів Харківського національного медичного університету, з яких: 27 студентів (13,8%) першого курсу, 19 студентів (9,7%) другого курсу, 13 студентів (6,6%) третього курсу, 64 студенти (32,7%) четвертого курсу, 72 студенти (36,7%) п'ятого курсу та 1 студент (0,5%) шостого курсу. Опитування проводилося анонімно, за власним бажанням студентів.

Результати і обговорення. 77,6% студентів відзначили, що змішане навчання для них є більш ефективним. При розгорнутій оцінці змішаного навчання за п'ятибальною шкалою, де 1 – це неефективне навчання, а 5 – дуже ефективне навчання, 69,3% студентів визначили змішане навчання як ефективне (на 5 балів оцінили змішане навчання 21,9% студентів, на 4 – 47,4%), 22,4% студентів визнали змішане навчання частково ефективним (3 бали), та 8,2% студентів визнали змішане навчання неефективним (1 та 2 бали). Студенти окремо зазначали, що у змішаному навчанні для них більш зручний онлайн-формат лекцій і практичних занять на теоретичних дисциплінах та очний формат практичних занять на

практичних дисциплінах. Серед переваг дистанційного навчання студенти називали більшу комфортність умов навчання, зменшення транспортних витрат, проте були і недоліки, зокрема зменшення мотивації та організованості.

На запитання про інформативність і цікавість занять 71,9% студентів відповіли, що найбільш цікавими для них є практичні заняття, 19,4% зазначали найбільшу ефективність і цікавість самоосвіти, й лише 2,6% студентів визнали найбільш інформативними та цікавими лекції, зазначивши при цьому, що оптимальна тривалість лекції для них має складати 60-90 хвилин. Особливою перевагою практичних занять студенти зазначали покращення засвоєння матеріалу при безпосередній комунікації з викладачем.

Щодо формату проведення лекцій, 55,6% студентів відповіли, що вони віддають перевагу проведенню лекцій у великих групах, 28,6% студентів зазначили переваги проведення лекцій у малих групах та 14,3% студентів вважали, що розмір групи не впливає на зручність проведення лекції. Щодо графіку проведення лекцій, 72,4% студентів відзначають переваги проведення лекцій перед кожним практичним заняттям, 24% студентів вважають, що лекції мають проводитися за графіком, і 3,6% студентів не надають переваги жодному графіку проведення лекцій.

32,7% студентів відповіли, що вони конспектують лекції, в той час як 65,8% студентів не конспектують лекції або роблять це дуже рідко. Водночас 46,9% студентів постійно роблять скриншоти лекцій, 42,4% роблять скриншоти інколи, і 10,7% студентів не роблять скриншоти взагалі. Відмову від письмової фіксації матеріалів лекцій студенти пояснювали тим, що подану інформацію можна знайти в інтернеті, а також можна зробити скриншот найбільш цікавих моментів лекції. За шкалою від 1 до 5 цікавість та доступність лекцій оцінили наступним чином: «5» – 7,7%, «4» – 29,8%, «3» – 37,2%, «2» – 16,8%, «1» – 8,7%. Зниження оцінок студенти пояснювали браком корисного матеріалу, який можна використати на практичних заняттях, монотонністю викладання, представленням матеріалу з підручників і браком клінічних випадків.

На думку опитаних студентів, основні ролі лекцій у змішаному навчанні – це стисла доповідь основних понять курсу (63,8%), пояснення складних питань курсу (60,7%), представлення останніх наукових і практичних здобутків (31,1%) та дискусія зі спеціалістом високої кваліфікації (21,4%). Разом з тим студенти зазначили, що здебільшого лекції виступають саме стислою доповіддю основних понять курсу (77,0%).

41,3% студентів назвали лекції застарілим форматом навчання. Багато з них внесли пропозицію розміщення на електронних ресурсах записів лекцій (65,8%), які дозволять студентам у зручний час ознайомитися з матеріалом, з огляду на те, що 47,4% студентів відзначали повну відсутність інтерактиву при проведенні лекцій.

При проведенні лекцій у традиційному форматі, студенти висловили побажання додати більше взаємодії викладача зі студентами у вигляді аналізу клінічних випадків (80,1%), особистих історій викладачів (74,0%), розбору питань КРОК (55,1%).

Також студентам було поставлено запитання, який відсоток лекцій під час дистанційного навчання вони слухали уважно. 43,4% студентів відповіли, що уважно слухали лише 0-25% лекцій, 33,2% студентів – 26-50% лекцій, 19,9% студентів – 51-75% лекцій і лише 3,6% студентів – 76-100% лекцій. Зазвичай

студенти не слухали лекції через низьку цікавість викладення матеріалу (60,7%), низьку цікавість дисципліни (40,8%), небажання повторювати матеріал, наданий на практичних заняттях (63,3%), застарілість інформації (24,5%).

При проведенні дистанційних лекцій викладачам слід брати до уваги особливості сприйняття матеріалу аудиторією. Так, 57,1% студентів вважають себе візуалами, 10,2% – аудіалами, 19,9% – дискретними, 6,6% – кінестетиками та 6,1% – змішаними. Тому при підготовці лекцій слід значну увагу приділяти оформленню візуального ряду. Також лекції мають бути зручними для сприйняття з різних гаджетів, оскільки 47,4% студентів переглядають лекції зі смартфонів.

Більшість студентів (89,3%) зійшлися у думці, що відвідування лекцій має бути вільним та внесли пропозиції щодо удосконалення лекцій, а саме зміна їх формату, додавання цікавих фактів, відео, клінічних питань, сучасної інформації, викладання матеріалу «від себе, а не з аркуша», нарахування балів за лекції, зменшення тривалості лекцій, проведення лекцій перед відповідними практичними заняттями, залучення студентів до створення лекцій.

Висновки. Проведене дослідження показало переваги проведення лекцій в онлайн-форматі. Було виявлено, що для максимального зацікавлення студентів лекції мають бути збагачені клінічними прикладами та корисними складними знаннями, які важко знайти в навчальній літературі. Студенти виявили бажання мати записаний курс лекцій для перегляду їх у зручному режимі й наголосили, що відвідування лекцій повинно бути добровільним. Урахування описаних побажань при створенні лекцій значно підвищить зацікавленість студентів у вивченні дисципліни та рівень їхньої мотивації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Draper J. A. The metamorphoses of andragogy / Draper. // The Canadian Journal for the Study of Adult Education. – 1998. – №12. – С. 3–26.
2. Коростіль Л. А. Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії / Л. А. Коростіль. // Народна освіта. – 2018. – №1. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229
3. Огієнко О.І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах: монографія / О.І. Огієнко –Суми: Еллада-S, 2008. –444 с.
4. Садова С. Особливості та психологія покоління X, Y, Z / Софія Садова. // Psychological Dimensions of Culture, Economics, Management: Science Journal. – 2017. – №10. – С. 57–59.

UDC 378.6:61:004

*Sheshukova O.V., Mosiienko A.S.,
Maksymenko A.I., Polishchuk T.V.*

Poltava State Medical University, Poltava

THE IMPORTANCE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN MODERN MEDICAL EDUCATIONAL PROCESS

The use of innovative technologies in medical education makes it easier to acquire knowledge and share the acquired experience. The current generation of students differs from previous generations. The reason is that this generation grew up on the Internet, the knowledge of everything passes through the use of innovative technologies. Nowadays, three generations of people work in higher educational establishments. They are "Baby Boomers", X generation and Y generation. These generations are responsible, stable, they value development, they are also able to cooperate, they have family values and share life between the online and the real world. Medical education must develop with the use of the latest technology, because future doctors will meet patients in a completely different world in an era of innovative technology. But we should remember that medical